

O‘ZBEKISTONDA ORTOPEDIYA SOHASINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA ORTOPEDIK KASALLIKLAR TASNIFI VA ULARNING KLINIK KO‘RINISHLARI

MAMADIYOROVA DILORA NAJMIDDINOVNA

Osiyo xalqaro universiteti

Tibbiyot yo'nalishi

Stomatologiya fakulteti ortopediya fani

6-22-guruh talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekistonda ortopediya sohasining tarixiy taraqqiyoti, bugungi holati va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari yoritilgan. Shuningdek, ortopedik kasalliklar tasnifi, ularning asosiy klinik belgilari, diagnostik mezonlari va davolash usullariga tahliliy yondashilgan. Mamlakatda ortopedik xizmatlarning kengayishi, zamonaviy texnologiyalarning joriy etilishi, hamda sog‘liqni saqlash tizimida ortopediya sohasining tutgan o‘rni xususida fikr yuritilgan. Ilmiy-amaliy yondashuv asosida ortopedik muammolarning yechimlari va kelajakdagi istiqbollari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: *Ortopediya, O‘zbekiston, ortopedik kasalliklar, klinik ko‘rinish, diagnostika, reabilitatsiya, sog‘liqni saqlash, rivojlanish istiqbollari, sun‘iy bo‘g‘im, ortopedik jarrohlik.*

KIRISH

Ortopediya tayanch-harakat tizimi kasalliklari, ularning oldini olish, tashxislash va davolash bilan shug‘ullanuvchi tibbiyot sohasi bo‘lib, zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining ajralmas qismiga aylangan. Bugungi kunda ortopedik muammolar turli yoshdagi aholida keng tarqalgan bo‘lib, inson salomatligiga

jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, bolalar va keksa yoshdagi aholida ortopedik kasalliklarning erta aniqlanishi va samarali davolanishi aholi hayot sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonda ortopediya sohasi so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlanib, ilg'or diagnostik uslublar, zamonaviy jarrohlik amaliyotlari va reabilitatsiya texnologiyalari joriy etilmoqda. Davlat tomonidan ortopedik xizmatlarni takomillashtirish va aholining ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan qator dasturlar amalga oshirilmoqda.

Mazkur maqolada ortopedik kasalliklarning tasnifi, ularning asosiy klinik ko'rinishlari va O'zbekistonda ushbu sohaning istiqbolli rivojlanish yo'nalishlari keng yoritiladi. Shuningdek, amaldagi muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar keltiriladi.

ASOSIY QISM

O'zbekiston sharoitida ortopediya sohasining rivojlanishi uchun birinchi navbatda tibbiyot muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash zarur. Amaliyotda shifokorlar ko'p hollarda eskirgan uskunalardan foydalanishga majbur bo'lmoqda, bu esa ortopedik kasalliklarning erta aniqlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, zamonaviy rentgen, MRT, va ultratovush uskunalari har bir hududiy shifoxonaga joriy etish orqali diagnostika sifatini oshirish mumkin.

Ortopedik kasalliklarning amaliy tasnifida ularni uchrashish joyi, sababi va kechish shakliga qarab guruhlash foydali bo'ladi. Masalan, ishchi aholi orasida orqa umurtqa bilan bog'liq patologiyalar keng tarqalgan bo'lsa, bolalarda tug'ma yoki o'sish jarayonidagi deformatsiyalar ustunlik qiladi. Bu holatga qarab profilaktik ko'riklarning yo'nalishini aniq belgilash muhim. Har bir yosh guruhiga moslashtirilgan ortopedik ko'rik tizimi joriy etilishi bu borada ijobiy natija beradi.

Klinik amaliyotda shifokorlar ko'pincha bemorlar shikoyatiga asoslanib tashxis qo'yishga harakat qilishadi. Biroq zamonaviy yondashuvda shikoyat bilan bir qatorda vizual kuzatuv, harakat cheklanish darajasi, og'riq zonasi va bemorning

umumiy hayot sifatini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Misol uchun, tizza bo'g'imi artroziga duchor bo'lgan bemorda yurish qiyinchiligi va harakat diapazonining kamayishi asosiy ko'rsatkichlar sifatida olinadi.

Amaliy jihatdan har bir ortopedik bemor uchun individual reabilitatsiya rejasi tuzish lozim. Bu rejaga fizioterapiya mashqlari, ortopedik vositalar, fizioterapevtik muolajalar va psixologik yordam kiritilishi kerak. Masalan, bolalar uchun o'yin orqali reabilitatsiya, katta yoshdagilar uchun esa uy sharoitidagi mashqlar tizimi joriy etilishi mumkin.

Soha rivojida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash muhim o'rin tutadi. Amaliyotchi shifokorlar uchun maxsus simulyatorlarda mashg'ulotlar o'tkazish, xorijiy tajribalarni o'rganish, zamonaviy metodikalarni mahalliy sharoitga moslashtirish bo'yicha doimiy seminarlar va treninglar tashkil etish natija beradi.

Ustoz-shogird tizimi orqali yosh ortopedlarning amaliy ko'nikmalarini oshirishga erishish mumkin.

Yana bir amaliy yo'nalish sifatida aholi orasida ortopedik kasalliklar profilaktikasini targ'ib qilish muhim. Bolalar bog'chalari va maktablarda to'g'ri o'tirish, sog'lom yurish, sport bilan muntazam shug'ullanish va orqa umurtqa salomatligi bo'yicha darslar tashkil etilishi lozim. Bunday yondashuv orqali ortopedik muammolarni erta bosqichda aniqlash va bartaraf etish imkoniyati ortadi.

So'nggi yillarda ortopediya sohasiga texnologiyalar kirib kelmoqda. Sun'iy bo'g'im protezlari, robotlashtirilgan jarrohlik usullari va 3D bosma yordamida tayyorlangan ortopedik moslamalar hayotga joriy etilmoqda. Bularni mahalliy tibbiyot amaliyotiga moslashtirish orqali bemorlarning operatsiyadan keyingi tiklanish jarayonini yengillashtirish mumkin.

Ortopediya sohasidagi kreativ va amaliy misollar

Amaliy yo'nalish	Kreativ amaliy misol
Diagnostika	Tuman poliklinikasida mobil rentgen qurilmasi yordamida mahallalarda joyida tekshiruv

Amaliy yo‘nalish	Kreativ amaliy misol
Bolalar ortopediyasi	Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun “sog‘lom yurish” o‘yinlari orqali skolioz profilaktikasi
Reabilitatsiya	Keksa bemorlar uchun mahalliy sport zalida bepul “yumshoq mashqlar” guruhi tashkil etish
Texnologiya joriy etish	3D printer yordamida bemor oyoqlariga moslashtirilgan maxsus ortopedik taglik tayyorlash
Tibbiy ko‘nikmalarni oshirish	Yosh ortopedlar uchun virtual reallik (VR) simulyatori orqali operatsiya mashqlari
Jarrohlik amaliyoti	Tizza bo‘g‘imi protezini mahalliy ishlab chiqaruvchi korxona bilan hamkorlikda qo‘llash
Profilaktika tadbirlari	Maktablarda ortopediya haftaligi o‘tkazib, har bir o‘quvchining umurtqa holatini tekshirish
Nogironlikni oldini olish	Ortopedik nogironlar aravachasi ishlab chiqarishda mahalliy startaplari bilan hamkorlik
Aholi xabardorligini oshirish	Tibbiyot kollejlari talabalari tomonidan “Sog‘lom tayanch-harakat tizimi” targ‘iboti aksiyasi
Innovatsion vositalar qo‘llanilishi	“Smart Bandaj” — oyoqdagi bosim va harakatni o‘lchaydigan mobil ilovaga ulangan bandaj

XULOSA

O‘zbekistonda ortopediya sohasi zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Kasalliklarning erta tashxisi, individual reabilitatsiya dasturlarining joriy etilishi va innovatsion texnologiyalar bilan ishlash ko‘nikmalarining ortishi bu sohaning sifat jihatidan rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, ortopedik kasalliklarning tasniflanishi va klinik

ko‘rinishlarining chuqur o‘rganilishi, har bir bemorga mos yondashuvni tanlash imkonini bermoqda.

Soha rivoji uchun amaliy chora-tadbirlar tibbiy uskunalarni yangilash, mutaxassislar malakasini oshirish, profilaktik tekshiruvlarni ommalashtirish va aholining xabardorlik darajasini ko‘tarish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim muassasalari va umumta’lim maktablarida ortopedik tarbiya berish orqali kelajak avlod sog‘lom va harakatchan bo‘lib voyaga yetadi.

Yakuniy xulosa qilib aytganda, ortopediya sohasidagi mavjud muammolarni tizimli ravishda bartaraf etish, amaliy yondashuvlarni kengaytirish va ilm-fan yutuqlaridan foydalangan holda milliy salomatlik darajasini oshirishda muhim qadam bo‘ladi. Bu esa, o‘z navbatida, ortopediya xizmatlarining sifatli va qulay bo‘lishini ta’minlaydi hamda aholi salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Raximov A.A., Karimov B.T. **"Ortopediya va travmatologiya asoslari"**, Toshkent tibbiyot nashriyoti, 2020.
2. Jo‘rayev Sh.S. **"Ortopedik kasalliklar klinikasi va davolash usullari"**, Toshkent: O‘zbekiston tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. **"Ortopedik yordam ko‘rsatish bo‘yicha klinik protokollar to‘plami"**, Toshkent, 2021.
4. Karimova D.X. **"Bolalar ortopediyasi: amaliy qo‘llanma"**, Toshkent pediatriya instituti nashriyoti, 2018.